

VICARP R & D INFORMATION SHEETS

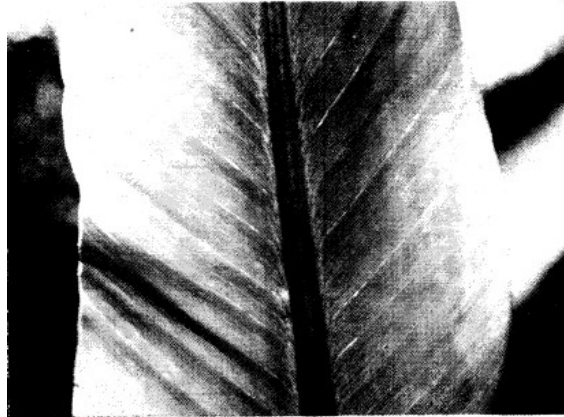
ABACA MOSAIC

Pasiuna

Bisan pa sa panigkamot sa **Fiber Industry Development Authority (FIDA)** nga mapausbaw ang kinatibu-ang produksiyon sa mga abakahan aron ang abot nga lanot og uban pang mga produkto gikan sa abaka motaas og makatukma sa panginahanglan sa industriya, sa gihapon wala kini mousbaw. Kini tungod sa mga dangan ug mga sakit-sakit nga kanunay moataki sa mga abakahan.

Ang nga nagkalain-laing sakit maoy numero unong kaaway sa industriya. Sumala sa panukiduki, ang abaka adunay 17 ka matang sa sakit. Ang hinungdan sa siyam niini mao ang agop-op. Ang upat niini gumikan sa mga ulod nga maoy hinungdan sa Root knot, Root lesion, Root rot, Blackhead rot o Tip over og Root decay. Ang duha nga maoy pinakagrabe, nagagikan sa mga kagaw nga parasito (virus) nga gitawag og Mosaic ug Bunchy-top. Adunay duruha nga nagagikan gihapon sa mga kagaw o mikrobyo nga maoy hinungdan sa Heart rot ug Wilt.

Sa pagkakaran, ang Mosaic ug Bunchy-top maoy nakahatag og dakong kadaut sa mga plantasyon sa abaka nga miresulta sa pagkunhod sa abot sa lanot.



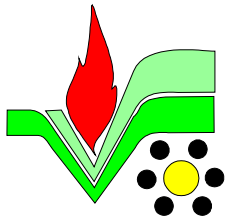
Abaca Leaf Infected with Abaca Mosaic

Timailhan (Symptom)

Ang ilhanan sa sakit nga "abaca mosaic" mao ang pagpat-akpat-ak nga pagdalag sa dahon ug palwa. Usahay moresulta pa ngadto sa pagkulo-kulo sa dahon ug hinay nga pagtubo sa tanom.

Pagsabwag sa Sakit (Transmission)

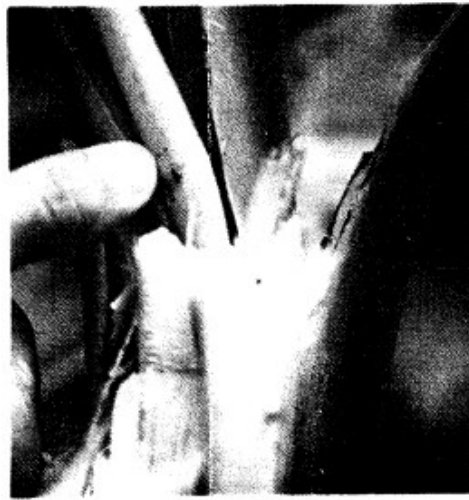
Ang pagtanom og saha, pongol o igtatanom gikan sa masakiton nga punoan sa abaka maoy usa sa mga hinungdan sa pagsabwag sa sakit ngadto sa unang uma. Daghan nga mga klase sa kagaw kon mikrobyo ang nagdala nianing matang sa sakit. Ang mga dugos-dugos maoy tigdala kay dali ra kining makakuha niining maong matang sa mga sakit-sakit hinungdan nga lisod kining kontrolahon.



VICARP R & D INFORMATION SHEETS

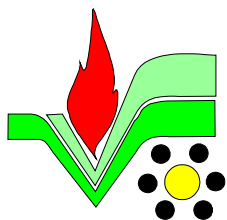
Ang Abaka Mosaic Virus (AMV)

Kining "mosaic virus" sa abaka nahisakop sa grupo nga Potato Virus Y, nga gituuhan nga kinadakan nga grupo sa virus sa mga tanom.



Mga Tanum Nga Puloy-anan Sa Abaka Mosaic (The Hosts)

Ang Mosaic sa abaka sagad mopuyo og mosanay diha sa mga tanom (get common names of the plants mentioned in scientific names)



VICARP R & D INFORMATION SHEETS

Paglikay (Prevention)

- Pilia ang walay sakit nga pongol o saha. Kinahanglan nga ang kuhaan sa igtatanom himsog gayod.
- Susiha o obserbahi kanunay ang bag-ong tinanom kon aduna bay timailhan sa sakit. Lukata ug sunoga dayon ang tibook nga tanom kon kini natakdan na.

Pagsumpo (Control Measures)

A. Hingpit nga Pagpoo (Complete Roguing)

Tungod sa kinaiya sa AMV, girekomendar gayod ang hingpit nga pagpoo sa tanang mga tanom nga natakdan niini.

Mga Paagi

1. Lukata ang tanang parte sa tanom apil ang saha ug pongol. Ang kasibit apan himsog nga tanom dili na kinahanglang ibton pa. Ayoha pag limpyoang ginamit nga hiramenta una pa kini gamiton sa uban.
2. Bombahi og insecticides linukat nga mga tanom aron mamatay ang mga dangan nga tigdala sa sakit sama sa dugos-dugos.
3. Tagud-tagura ang mga mata sa pongol unya bombahi og herbicides aron dili kini motubo ug malikayan ang posibleng gigikanan sa kagaw o virus.
4. Bombahi og herbicide ang lungag nga gilukatan sa tanom.



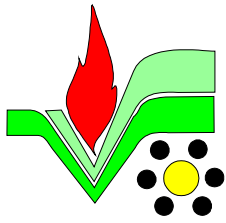
B. Parsyal ngadto sa Kompleto nga Pagpoo

Kini nga matang sa pamaagi sa pagpoo sa abaka walay igong kasigurohan tungod kay adunay higayon nga ang timailhan sa sakit dili pa tataw apan ang tanom natakdan na.

Sagad kini nga giimplementar sa mga daan na nga mga plantasyon (10-month, 2-3 year old plantations) diin ang ambay nga pongol nahibuwag na sa iyang inahan. Gikinahanglan gayod ang hingpit nga pagmatngon kon kini pagasagupon.

Mga Paagi

1. Bombahi og herbicide ang masakiton nga mga pundok sa abaka ug ang palibot niini apil na ang mga dagami o sagbot.



VICARP R & D INFORMATION SHEETS

2. Kanali ang palibot sa tanom ginamit ang pala o piko.
3. Lukata ang masakiton nga mga tanom ug ipabilin ang himsog.
4. Putla kini ug itunlod ang nilukat nga mga pongol sa herbicide.



5. Taboni ug yuta ang puno sa lindog sa mga tanom ginamit ang pala.
6. Susiha ug obserbahi kanunay ang plantasyon kon aduna ba kini timailhan sa sakit. Ipadayon ang pagpoo hangtod makontrolar kini.

Source: Fiber Industry Development Authority
Philfinance Bldg., Benavidez Street
Legaspi Village, Makati, Metro Manila